

Slutrapport
Samhällsekonomisk utvärdering
projekt Epsilon

Samordningsförbundet i norra Örebro län
2009-03-28

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Samhällsekonomisk utvärdering av projekt Epsilon.....	3
Inledning.....	3
Ekonomisk analys	3
Samhällsekonomisk potential.....	3
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning.....	5
Intäkter	6
Samhället som helhet	6
Kommunen.....	7
Landstinget.....	7
Arbetsförmedlingen.....	7
Försäkringskassan	7
Övrig stat.....	7
Staten totalt.....	8
Individerna/hushållen	8
Försäkringsgivarna	8
Kostnader	8
Lönsamhet.....	8
Samhället som helhet	8
Kommunen.....	9
Landstinget.....	9
Staten.....	9
Diskussion	9
Bilagor.....	11
Projekt Epsilon	11
Tabellbilaga.....	13
Vad är Nyttosam?.....	15
Avgränsningar och antaganden	15

Sammanfattning

Samordningsförbundet i norra Örebro län har gett payoff.nu i uppdrag att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 30 individer som deltagit i projekt Epsilon. För att genomföra utvärderingen har payoff.nu's modell Nyttosam använts.

De viktigaste resultaten av utvärderingen är följande:

1. Samhället som helhet
 - a. Payoff-tiden är fem månader
 - b. Lönsamheten på kort respektive lång sikt är 1,3 milj. kr respektive 42 milj. kr
 - c. Lönsamheten per deltagare är 43 300 kr på kort sikt och 1,4 milj. kr på lång sikt
 - d. Verkningsgraden, uttryckt som utnyttjad potential i relation till tillgänglig potential är 16 procent. Verkningsgraden är en kombination av ökad produktion (14 procent) och minskat behov av vård, omsorg och handläggning (51 procent)
2. Aktörerna
 - a. Payoff-tiden för kommunen är fyra månader
 - b. Payoff-tiden för landstinget är sex månader
 - c. Payoff-tiden för staten totalt är nio månader
 - d. Såväl kommunen som landstinget och staten totalt har positiv lönsamhet på lång sikt
 - e. Kommunens lönsamhet på lång sikt är 9,5 milj. kr, motsvarande 316 000 kr per deltagare
 - f. Deltagarna har i genomsnitt förbättrat sin disponibla inkomst på kort sikt med cirka 18 600 kr.

Utvärderingen visar att det finns stora samhällsekonomiska vinster av att personer kan bryta sitt utanförskap och övergå till en aktiv situation som innebär en högre grad av självförsörjning, men även ökat attraktionsvärde på arbetsmarknaden. Konkret innebär det att personer går till någon form av anställning från att ha varit bidragsberoende i föreläget. På detta sätt bidrar individerna till samhällets produktion samtidigt som många minskar sin konsumtion av tjänster från samhällets olika aktörer.

Analysen utgår från deltagarnas status 12 månader före respektive 12 månader efter att de har lämnat verksamheten. Det vore naturligtvis mycket intressant att följa deltagarna över en längre tidsperiod och studera varaktigheten av de effekter som verksamheten gett upphov till. En fortsatt uppföljning och samhällsekonomisk utvärdering av individernas status vore därför intressant att genomföra sedan minst ytterligare ett år förflutit. Denna ytterligare utvärdering kan då påvisa hur stor del av den kvarstående samhällsekonomiska potentialen som påverkats.

Till sist vill vi betona att denna slutrapport är en delstudie. En strävan är att urvalet skall vara representativt och så omfattande som möjligt. Denna utvärdering omfattar huvuddelen av deltagarna och urvalet har gjorts slumpmässigt. Varje projekt/verksamhet är också unikt avseende målgruppens sammansättning, metodik, resurser, tid i åtgärd, syfte och mål. I slutet av rapporten har vi från payoff.nu redovisat en del synpunkter på resultatet, som vi bygger på våra erfarenheter av tidigare genomförda utvärderingar. Vid redovisningen av slutrapporten är vi beredda att diskutera utfallet ytterligare.

Samhällsekonomisk utvärdering av projekt Epsilon

payoff.nu har fått i uppdrag av Samordningsförbundet i norra Örebro län att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 30 individer, som deltagit i projekt Epsilon. För att genomföra utvärderingen har payoff.nu´s verktyg NyttoSam använts.

Uppdraget har bestått i att samla in information angående deltagarnas försörjningssituation och dess nyttjande av samhällets resurser. Utvärderingen syftar till att studera hur personernas situation efter att ha lämnat verksamheten förändrats relativt situationen före dess medverkan i verksamheten. Det insamlade underlaget kring varje deltagare har bearbetats med stöd av NyttoSam. Utfallet har sedan analyserats och sammanställts i denna rapport. Återföringen till uppdragsgivaren sker slutligen i form av ett överlämnande av rapporten i kombination med en muntlig presentation.

Inledning

Projekt Epsilon är ett projekt som drivs av Samordningsförbundet i norra Örebro län. Prioriterad grupp är personer upp till 29 år med svag förankring på arbetsmarknaden samt lågutbildade ensamstående förälder. En annan målgrupp är även personer med behov av bedömning och insatser från flera olika myndigheter som inte tillhör ovannämnda målgrupp.

Målsättningen är att individen får en ökad självkännetid och stärkt självförtroende. Genom att i ett tidigt skede fånga upp individen och göra en kartläggning kan vi snabbare ge det stöd han/hon behöver för att gå vidare. Genom deltagande i projektet ges individen möjlighet att få ”verktyg” och meriter för att komma vidare och få en fungerande livssituation.

För ytterligare information om projekt Epsilon, se bilaga.

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis redovisar verksamhetens samhällsekonomiska potential. Därefter redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i verksamheten. I nästa steg redovisas de kostnader projektet haft för deltagarna varefter lönsamheten i form av såväl payoff-tid, som en kort- och långsiktig kostnads-/intäktskalkyl redovisas.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/sektorer som ingår i samhället; kommunen, landstinget, staten samt individerna/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för arbetsförmedlingen, försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, ”övrig stat”.

För kommunen och landstinget redovisas även intäkterna på kort och lång sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är uppdelad i fyra delar;

1. Samhällsekonomisk potential,
2. Intäkter på kort och lång sikt,
3. Kostnader för vidtagna åtgärder samt
4. Lönsamhet på kort och lång sikt inklusive payoff - tid

Detaljerade tabeller kring intäkter, kostnader och lönsamhet finns i slutet på rapporten.

Samhällsekonomisk potential

I tabell 1 nedan framgår verksamhetens samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekonomiskt värde som maximalt kan uppnås när projektet startade, kopplat till de 30

individer som ingår i utvärderingen. Ett fullständigt lyckat resultat innebär en ”verkningsgrad” på 100 procent, dvs. att hela potentialen kunnat utnyttjas genom verksamhetens drivande.

Tabell 1. *Sammanställningen visar projektets samhällsekonomiska potential på kort och lång sikt.*

	Kort sikt	max	min	Lång sikt, sannolikt	Lång sikt, teoretiskt
Tillgänglig potential i föreläge, <u>varav</u>	13 646 633 kr	700 623 kr	376 463 kr	257 milj.kr	582 milj.kr
produktion	12 687 008 kr				
vård, omsorg och handläggning	959 625 kr				
Utnyttjad potential i efter-läget, <u>varav</u>	2 214 480 kr				
produktion	1 723 715 kr				
vård, omsorg och handläggning	490 765 kr				
Verkningsgrad, <u>varav</u>	16 %				
produktion	14 %				
vård, omsorg och handläggning	-51 %				
Kostnad per verkningsgrad	1 883 kr				
Kvarvarande potential i efterläge	11 432 171 kr				

Med tillgänglig potential på kort sikt avses den potential som finns att tillgå första året efter att individen lämnat verksamheten. Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av ett heltidsarbete med genomsnittslön (20 500 kr) plus den (eventuella) reala resursförbrukning i form av vård och omsorg som är kopplad till den enskilda individen vid ingång i projektet. För en individ som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar¹ vård eller omsorg utgör potentialen cirka 430 000 kr.

Högsta potential på individnivå i projekt Epsilon var cirka 700 000 kr vilket är kopplat till en individ som i föreläget inte arbetade och som konsumerade omfattande sjukvård. Den totala potentialen utgjorde cirka 13,7 milj. kr vid projektets start.

Den utnyttjade potentialen visar hur mycket av det tillgängliga utrymmet som kunnat återskapas under det första året efter deltagarna lämnat projektet. I detta fall har 2,2 milj. kr kunnat återskapas, vilket motsvarar en ”verkningsgrad” på 16 procent².

Ett alternativt sätt att beskriva projektets effektivitet är att beräkna ”kostnad per verkningsgrad”. Detta mått fås genom att dividera projektets genomsnittliga åtgärds-kostnad per deltagare med verkningsgraden. Måttet beskriver hur mycket varje procent av verkningsgraden ”kostat” att uppnå i genomsnitt. I detta projekt blir kostnaden per verkningsgrad 1 883 kr³.

Beräknar man den långsiktiga potentialen kan det ske på två olika sätt; ett ”sannolikt” och ett ”teoretiskt”. Det sannolika perspektivet, som bygger på en försiktighetsprincip, baseras på

¹ Med överkonsumtion avses vi den konsumtion som ligger utöver den normala konsumtion som är kopplad till ”livets vardag”

² $2,2/13,7 = 16 \%$

³ $30\,555/16 \% = 1\,883 \text{ kr}$

antagandet att deltagande individer behåller den status avseende arbete och vårdkonsumtion de har när de lämnar projektet under halva tiden fram till förväntad pensionsålder (vilket i nuläget är 62 år). Det teoretiska perspektivet bygger i sin tur på antagandet att individerna behåller sin status hela tiden fram till maximal pensionsålder (dvs. 67 år).

Även om dessa långsiktiga beräkningar bygger på olika antaganden om framtiden visar beräkningarna vilka stora potentialer det finns i att bryta utanförskapet hos människor, särskilt när de är unga och har många "avbetalningsår" fram till sin pension. Sålunda har en av de deltagande individerna en långsiktig potential på 14 milj. kr beräknat enligt det försiktigare antagandet. Det höga värdet är bl. a beroende på just denna individs låga ålder. Motsvarande medelvärde för alla 30 deltagare är 8,6 milj. kr.

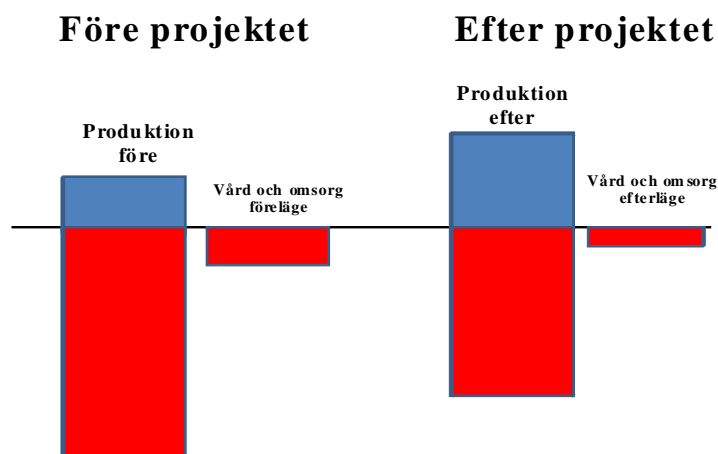
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning

En fördjupad analys som åskådliggör projektets resultat mer i detalj är att beskriva hur projektets potential har utnyttjats dels genom ökad produktion dels genom förändrat behov av vård, omsorg och handläggning.

Staplarna till vänster i figur 1 nedan beskriver situationen i föreläget medan de till höger åskådliggör efterläget. Den totala potentialen i föreläget (13,7 milj.kr) är fördelad på möjligt produktionsutrymme (12,7 milj. kr) och möjlig minskad förbrukning av reala resurser (960 000 kr). Dessa potentialer åskådliggörs av de röda staplarna under den horisontella linjen till vänster. Den produktion som förekommer i föreläget (93 000 kr) åskådliggörs i sin tur av den blå stapeln ovan linjen.

Genom att flera av deltagare kommit in i arbete efter avslutat projekt har en viss del av den totala potentialen kunnat tillgodogöras, närmare bestämt 16 procent. I kronor motsvaras det av 2,2 milj. kr, fördelat på 1,7 milj. kr på ökad produktion och 0,5 milj. kr på minskat behov av vård, omsorg och handläggning. I siffror motsvarar det att 14 procent av produktionspotentialen utnyttjats medan den reala resursförbrukningen i form av vård, omsorg mm. minskat med 51 procent i efterläget. Detta resultat åskådliggörs av staplarna till höger om den streckade linjen.

Idealläget, dvs. när hela potentialen är återskapad, innebär att hela den blå "produktionsstapeln" befinner sig ovanför linjen i kombination med att "vård- och omsorgsstapeln" är lika med noll.

Figur 1. Projektets potential fördelad på produktion och real resursförbrukning i före- respektive efterläge. Potentialen åskådliggörs av de röda staplarna under strecket medan faktisk produktion är de blåmarkerade staplarna över strecket

Intäkter

I tabell 2 redovisar vi en sammanställning över de intäkter projektet genererat på kort sikt för samhället som helhet samt för alla berörda sektorer i samhället; dvs. kommunen, landstinget, staten, individen/hushållet samt försäkringsgivarna.

Dessutom särredovisas intäkterna för arbetsförmedlingen, försäkringskassan och övrig stat⁴, dvs. de delsektorer som tillsammans utgör staten totalt.

De prognostiserade intäkterna på lång sikt redovisas för samhället som helhet samt för vissa sektorer i samhället; stad, landstinget och stat. Även för arbetsförmedlingen och försäkringskassan särredovisas långsiktiga intäkter. Anledningen till att intäkterna på lång sikt inte redovisas för övrig stat, individ/hushåll och försäkringsgivarna är att dessa uppgifter inte är så relevanta i sammanhanget.

Förutom dessa uppgifter redovisas även spannen i utfallen, dvs. maximi- och minimivärden på intäkterna för de olika sektorerna, såväl på kort som på lång sikt. Likaså redovisar vi medelvärden på de kortsiktiga intäkterna.

Samhället som helhet

Som framgår av tabell 2 (tabellerna finns som bilaga i slutet av rapporten) beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 30 deltagarnas produktion och minskade resursförbrukning, på kort sikt utgöra 2,2 milj. kr. Med *kort sikt* avses en 12 månaders period då vi jämför utfallet i ett efterläge med motsvarande i ett föreläge, dvs. hur situationen var för individerna innan de kom in i verksamheten. Intäkten är således skillnaden mellan värdet i efterläget med värdet i föreläget.

Den långsiktiga intäkten, baserad på antagandet om att den aktuella statusen i efterläget bevaras under halva tiden fram till förväntad pensionsålder⁵, utgör drygt 43 milj. kr.

Variationen i intäkt är stor mellan deltagarna. Kortsiktigt är spridningen (skillnaden mellan bästa och sämsta utfall) cirka 458 000 kr medan den är cirka 9 milj. kr på lång sikt. Största

⁴ Med ”övrig stat” avses de olika skatteeffekter som påverkar staten.

⁵ Med förväntad pensionsålder avses den ålder där vi i genomsnitt går i ålderspension. F.n. är det cirka 62 år.

intäkten bidrar de med som kommit in i heltidsarbete utan lönesubvention i kombination med minskat behov av offentliga tjänster som t.ex. sjukvård.

Kommunen

På kort sikt är utfallet för kommunen en intäkt på 527 000 kr. Delar vi upp den totala effekten för kommunen på de tre olika intäktskällor som vårt program beräknar - bistånd, skatt och real resursförbrukning - kan vi konstatera att skatteintäkterna har ökat med 230 000 kr. Den reala resursförbrukningen (huvudsakligen handläggningstid för socialtjänsten) har ökat med 11 000 kr samtidigt som det ekonomiska biståndet har reducerats med 308 000 kr i efterläget jämfört med föreläget.

Sammantaget leder alltså detta till en kortsiktig intäkt på 527 000 kr⁶. Kommunen ökar sina intäkter allra mest för de personer som gått från ett helt beroende av försörjningsstöd till heltidsarbete (med eller utan lönesubvention). Kommunens genomsnittliga intäkt per deltagare i projekt Epsilon är cirka 17 600 kr på kort sikt.

Den långsiktiga intäkten för kommunen är också, utifrån våra antaganden om produktivitetens status fram till deltagarnas förväntade pensionsålder, positiv och utgör närmare 9,7 milj. kr.

Ser vi på utfallet för de enskilda deltagarna varierar intäkten mycket. Skillnaden mellan bästa och sämsta utfall är cirka 255 000 kr på kort sikt medan det på lång sikt är cirka 4,4 milj. kr.

Landstinget

Även för den landstingskommunala sektorn är intäkten positiv, på kort sikt 344 000 kr. Orsaken till det positiva utfallet är främst kopplat till minskad förbrukning av vårdresurser, men även till den ökade sysselsättningen bland deltagarna vilket i sin tur lett till ökade skatteintäkter även för landstinget. Medelvärde i intäkt på kort sikt är 11 500 kr per deltagare i verksamheten. Variationen i intäkt mellan bästa och sämsta utfall utgör 259 000 kr.

På lång sikt är intäkten för landstinget 7,3 milj. kr. Variationen mellan bästa och sämsta utfall är drygt 4,7 milj. kr.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har kostnader både på kort och på lång sikt, drygt - 115 000 kr respektive drygt - 1,9 milj. kr med ett spann på individnivå på 404 000 kr på kort sikt. Kostnaderna härör sig i första hand till lönesubventioner och handläggningen av dessa.

Försäkringskassan

Försäkringskassan har intäkter på kort sikt motsvarande 83 000 kr med ett spann på 111 000 kr. Långsiktigt är intäkten cirka 657 000 kr. Orsaken till det positiva utfallet är att flera individer kunnat bryta sjukskrivningen och aktiverat sig genom projektet.

Övrig stat

Den totala intäkten för övrig stat på 735 000 kr på kort sikt härleds till de intäkter staten erhåller för de personer som bryter sitt utanförskap och kommer i arbete. Främsta intäktskällor är inbetalade sociala avgifter och indirekta skatter kopplade till den ökade produktionen. Spridningen mellan bästa och sämsta utfall är 160 000 kr.

⁶ 308 000 + 230 000 - 11 000 = 527 000 kr

Staten totalt

I ”staten totalt” ingår de samlade effekterna för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt övrigt som påverkar de statliga finanserna. Totala intäkter är 703 000 kr, varav den största enskilda intäktskällan utgörs av de skatteintäkter som är kopplade till de deltagare som kommit i arbete. Spannet mellan bästa och sämsta utfall för staten är drygt 342 000 kr. På lång sikt är statens totala intäkt beräknad till 12,9 milj. kr.

Individerna/hushållen

De 30 deltagarnas sammanlagda disponibla inkomst har på kort sikt förbättrats med närmare 558 000 kr. I genomsnitt innebär det en förbättring på ca 18 600 kr per deltagare.

Försäkringsgivarna

För de organisationer som tillhandahåller avtalsförsäkringar är intäkten för försäkringsgivarna på kort sikt 83 000 kr med ett spann på cirka 16 000 kr. Upphovet till denna intäkt är att flera av deltagarna kommit i arbete efter att ha lämnat verksamheten.

Kostnader

Kostnaden för de 30 personer som ingår i utvärderingen har varit 917 000 kr inklusive och 734 000 kr exklusive indirekta skatter⁷. Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad, inklusive indirekta skatter, på cirka 30 600 kr. Av denna kostnad står kommunen, landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen för 25 procent vardera. Sammanställningen finns redovisad i tabell 4.

Lönsamhet

I tabell 5 redovisas en sammanställning över projektets lönsamhet för samhället som helhet samt för kommunen, landstinget, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt staten totalt. Lönsamheten redovisas såväl ut ett kortsiktigt som ett långsiktigt perspektiv. Dessutom redovisas, där det är relevant⁸, payoff-tiden. Med payoff-tid avses efter hur lång tid åtgärdskostnaden är ”betald” i form av ökade intäkter.

Samhället som helhet

Lönsamheten för samhället som helhet beräknad som payoff-tid ger ett utfall på fem månader. Detta ska tolkas som att den kostnad som de 30 deltagarna genererat är återbetalade till samhället (i form av ökad produktion och minskad real resursförbrukning) fem månader efter projektstart.

Vad gäller den kortsiktiga lönsamheten, dvs. skillnaden mellan intäkter och kostnader under en 12-månaders period efter projektavslut jämfört med en lika lång period i föreläget, är den positiv för samhället och utgör cirka 1,3 milj. kr. Den långsiktiga lönsamheten, beräknad på en prognos gjord fram till förväntad pensionsålder utgör drygt 42 milj. kr.

Skälet till det positiva utfallet är dels att projektkostnaden ses som en engångskostnad, dels att många av deltagarna är mycket unga och därmed har många år kvar till pensionsåldern. Det allra viktigaste skälet är att flera av deltagarna kommit in i mer eller mindre produktivt arbete.

⁷ Det samhällsekonomiska värdet/påverkan på BNP beräknas inklusive indirekta skatter.

⁸ Beräkningen är enbart relevant om den kortsiktiga intäkten är positiv.

I enskilda fall har behovet av vårdresurser minskat även om det varit en mindre ökning totalt sett.

Skillnaden i utfall mellan deltagarna på kort sikt är mellan 362 000 kr och - 96 500. kr. Utslaget per deltagare är den genomsnittliga lönsamheten på lång sikt för samhället cirka 1,4 milj. kr.

Kommunen

Återbetalningstiden för kommunen är fyra månader. Lönsamheten är positiv på såväl kort som lång sikt, cirka 344 000 kr respektive närmare 9,5 milj. kr. Utslaget per deltagare är den genomsnittliga lönsamheten på lång sikt för kommunen cirka 317 000 kr. Spannet mellan bästa och sämsta utfall på individnivå på kort sikt är cirka 255 000 kr.

Landstinget

Landstingets lönsamhet på kort sikt är cirka 160 000 kr. Detta motsvarar en återbetalningstid på sex månader. På lång sikt är lönsamheten beräknad till drygt 7,1 milj. kr. Lönsamheten per deltagare är cirka 238 000 kr på lång sikt.

Staten

För staten totalt inklusive de olika delsektorerna, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrig stat, är lönsamheten på lång sikt närmare 12,4 milj. kr. På kort sikt är lönsamheten också positiv och utgör närmare 153 000 kr. Återbetalningstiden för staten är nio månader.

Försäkringskassan har på kort sikt en negativ lönsamhet, - 100 000 kr. Långsiktigt är lönsamheten är däremot positiv och utgör cirka 474 000 kr.

Arbetsförmedlingens lönsamhet är negativ på kort sikt, - 299 000 kr. På lång sikt är lönsamheten också negativ, drygt - 2,1 milj. kr. Denna del skulle vara särskilt intressant att följa upp, dels vad avser tillkommande möjliga anställningar för deltagare som inte nått en anställning genom projektet och dels att se hur anställningen utvecklas för deltagare, som fått en anställning genom projektet.

Diskussion

Medelådern bland alla deltagare i projektet är mellan 22 och 23 år medan medelådern bland urvalets deltagare är 24,3 år. Andelen kvinnor i projektet är 31 procent medan andelen kvinnor i urvalet är 40 %.

De ekonomiska nyckeltal som ger bästa möjlighet till jämförelse med andra projekt är payoff-tiden och ”verkningsgraden”. För samhället som helhet är payoff-tiden fem månader medan verkningsgraden är 16 procent.

Flertalet av de projekt payoff.nu utvärderat under det senaste året har i genomsnitt en längre payoff-tid än projekt Sigma, spannet är mellan två och 80 månader. Verkningsgraden för projektet ligger på ett genomsnitt av på de utvärderingar som payoff.nu genomfört, där spannet ligger mellan fyra och 35 procent. Kostnaden per deltagare ligger under genomsnittet i jämförelse med övriga projekt som utvärderats under det senaste året.

Att på detta underlag uttala sig om huruvida projekt Epsilon är mer eller mindre lyckat än andra projekt/verksamheter är dock svårt då underlaget i jämförelsematerialet än så länge är knapphändig. Till svårigheten att tolka resultatet bidrar även att graden av komplexitet kan variera mellan målgrupperna i de olika utvärderingarna, men även urvalets representativitet samt precisionen i de individuella uppgifterna kring deltagarna.

Det som utmärker detta projekt relativt övriga genomförda utvärderingar är att:

- Återbetalningstiden för samhället är kort, bara fem månader

- Behovet av handläggning samt offentliga stöd- och vårdresurser har minskat i efterlägget med 51 procent medan produktionen ökat med 14 procent.

Till sist ett par funderingar - som alltid är relevanta att belysa och diskutera - är dels vad som skulle hänt dessa individer om de inte fått möjligheten att delta i projektet, dels vilket fortsatt stöd tidigare deltagare i projektet behöver för att behålla den positiva utvecklingen, men också för att utnyttja potentialen hos de som inte förbättrat sin situation. Denna utvärdering kan också användas för vidare diskussioner om vilka satsningar, som skall göras från finansierarnas sida för att bryta utanförskap och få fler i arbete.

Detaljerad information om utvärderingens samhällsekonomiska utfall finns att tillgå i de olika tabeller som finns redovisade i rapportens tabellbilaga.

Rapporten är sammanställd av payoff.nu

2009-03-28

Claes Malmquist

claes@payoff.nu

Sven Vikberg

sven@payoff.nu

Kontaktperson för projekt Epsilon:

Satu Furst

satu.furst@lindesberg.se

Bilagor

Presentation projekt Epsilon

Samhällsekonomisk utvärdering redovisad i tabeller

Presentation NyttoSam

Projekt Epsilon

Många ungdomar och unga vuxna i Sverige är arbetslösa och flertalet av de arbetslösa ungdomarna mår psykiskt dåligt. Ett stort problem för många ungdomar och unga vuxna är dålig självkänsla och osäkerhet samt att de har svårigheter att komma in på arbetsmarknaden. Vid projektets start år 2006 fanns ca 200 ungdomar/unga vuxna 18-29 år som var aktuella vid socialförvaltningens försörjningsstödsgrupp i Lindesberg och baserat på samhällsutvecklingen och omorganisationer inom statliga myndigheter under de senaste två åren är erfarenheten att den aktuella målgruppen inte blir mindre. En del av dem får olika åtgärder som oftast inte leder någonstans. Ungdomen "snurrar" runt i systemet och upplever det meningslöst. En del påverkas psykiskt av detta och den erfarenhet som socialtjänsten har är att många tappar självförtroendet och blir deprimerade. Denna grupp har blivit alltmer synlig inte bara inom socialtjänsten utan även inom andra myndigheter.

I gruppen ungdomar och unga vuxna finns en del ensamstående föräldrar som också de har en svag förankring på arbetsmarknaden. Många i denna grupp är lågutbildade och har svårigheter att finna, få och behålla ett arbete.

Det finns också en grupp personer som "faller mellan stolarna" och där en samverkan mellan myndigheterna är nödvändig för att finna rätt åtgärd.

Erfarenheten har visat att det är nödvändigt med samverkan för att ge ett kvalitativt stöd till individen. Socialtjänsten, arbetsförmedlingen, försäkringskassan och hälso- och sjukvården har kontakt med många individer där det inte finns samverkan i någon större utsträckning. Inom dessa olika myndighetsområden finns olika resurser att tillgå som i en samverkan skulle gynna individen att få en ökad självkänslighet, stärkt självförtroende samt att nå ett välbefinnande och ett självständigt liv.

Möjlighet har nu getts genom bildandet av samordningsförbundet till myndighetssamverkan i större utsträckning än tidigare.

Insatser från myndigheterna

Vid en mera ingående inventering av aktuella ungdomar och unga vuxna år 2006 framgick att det fanns ett 50-tal där många av dem var aktuella vid flera myndigheter. Med en ordentlig gemensam insats skulle flera av dessa personer ges en möjlighet att leva ett självständigt liv. De skulle minska risken att fastna i bidragssystemen och inte heller drabbas av den "rundgång" av insatser, varvat med arbetslöshet, som förekommer idag. Samverkan skulle också förebygga ett psykiskt dåligt mående som kan riskerar att bli mer vårdkrävande en längre tid då samverkan kommer in i ett tidigare skede och det då räcker med mindre insatser från tex. psykiatrin. Ett aktivt samarbete med den aktuella målgruppen skulle framförallt innebära minskade kostnader för samhället samt ge vinster för individen i form av ökad livskvalité.

Målgrupp

Prioriterad grupp är personer upp till 29 år med svag förankring på arbetsmarknaden samt lågutbildade ensamstående föräldrar. En annan målgrupp är även personer med behov av bedömning och insatser från flera olika myndigheter som inte tillhör ovannämnd målgrupp.

Målsättning

Målsättningen är att individen får en ökad självkänedom och stärkt självförtroende. Genom att i ett tidigt skede fånga upp individen och göra en kartläggning kan vi snabbare ge det stöd han/hon behöver för att gå vidare. Genom deltagande i projektet ges individen möjlighet att få ”verktyg” och meriter för att komma vidare och få en fungerande livssituation.

Metod

En samverkansgrupp utses med representanter från socialtjänsten—arbetsförmedlingen—försäkringskassan—primärvården. Det är samma personer som träffas och samverkansgruppen träffas regelbundet ca var 6:e vecka för att diskutera, följa upp deltagare och planera för nyinskrivning samt följa upp samtliga ungdomar som är ute i praktik. En projektledare ingår i samverkansgruppen och är också den som ansvarar för att finna samverkan och samarbetsformer samt är den som kartlägger, motiverar och coachar deltagarna både enskilt och i vissa fall i grupp.

Tabellbilaga

Alla uppgifter i tabellerna gäller de 30 deltagare som ingår i utvärderingen.

Tabell 2. *Intäkter på kort och lång sikt för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället*

	Kort sikt	max	min	Lång sikt	max	min
Samhället som helhet	2 214 480 kr	392 747 kr	-65 965 kr	43 317 256 kr	7 767 370 kr	-1 219 569 kr
Kommunen	527 001 kr	191 901 kr	-63 284 kr	9 663 703 kr	3 070 421 kr	-1 328 964 kr
Landstinget	343 682 kr	212 703 kr	-46 418 kr	7 314 586 kr	4 254 057 kr	-487 389 kr
Arbetsförmedlingen	-115 436 kr	187 800 kr	-215 872 kr	-1 940 832 kr	3 849 900 kr	-3 993 630 kr
Försäkringskassan	83 019 kr	51 600 kr	-60 000 kr	657 110 kr	670 800 kr	-1 230 000 kr
Övrig stat	735 192 kr	139 213 kr	-21 095 kr	14 221 721 kr	2 227 409 kr	-442 995 kr
Staten totalt	702 775 kr	172 174 kr	-170 463 kr	12 937 999 kr	3 529 561 kr	-3 153 573 kr
Individerna/hushållen	557 824 kr	153 945 kr	-110 298 kr	11 805 627 kr	3 155 872 kr	-1 875 066 kr
Försäkringsgivarna	83 198 kr	14 541 kr	-1 656 kr	1 595 340 kr	291 645 kr	-31 461 kr

Tabell 3. *Intäkter på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för staden och regionen*

	Kort sikt	max	min	medel
Kommunen, <u>varav</u>	527 001 kr	191 901 kr	-63 284 kr	17 567 kr
bistånd	307 942 kr	136 129 kr	-55 407 kr	10 265 kr
skatt	230 309 kr	45 772 kr	-4 500 kr	7 677 kr
omsorg och handläggning	-11 250 kr	10 000 kr	-31 000 kr	-375 kr
Landstinget, <u>varav</u>	343 682 kr	212 703 kr	-46 418 kr	11 456 kr
skatt	107 410 kr	21 347 kr	-2 099 kr	3 580 kr
vård	236 272 kr	207 532 kr	-46 418 kr	7 876 kr

Tabell 4. Kostnader för verksamhetens genomförande uppdelat på samhället som helhet samt på berörda aktörer. Samhällets kostnader är inklusive indirekta skatter.

		Per deltagare
Samhället som helhet	916 637 kr	30 555 kr
Kommunen	183 327 kr	6 111 kr
Landstinget	183 327 kr	6 111 kr
Arbetsförmedlingen	183 327 kr	6 111 kr
Försäkringskassan	183 327 kr	6 111 kr

Tabell 5. Lönsamhet på kort och lång sikt samt payoff-tid för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.

	Kort sikt	max	min	Lång sikt	Payoff-tid
Samhället som helhet	1 297 843 kr	362 192 kr	-96 520 kr	42 400 618 kr	5
Kommunen	343 673 kr	185 790 kr	-69 395 kr	9 480 376 kr	4
Landstinget	160 355 kr	206 592 kr	-52 529 kr	7 131 259 kr	6
Arbetsförmedlingen	-298 763 kr	181 689 kr	-221 983 kr	-2 124 159 kr	----
Försäkringskassan	-100 308 kr	45 489 kr	-66 111 kr	473 782 kr	26
Övrig stat	551 865 kr	133 102 kr	-27 206 kr	14 038 394 kr	
Staten totalt	152 793 kr	153 841 kr	-188 796 kr	12 388 017 kr	9
Individerna/hushållen	557 824 kr			11 805 627 kr	
Försäkringsgivarna	83 198 kr			1 595 340 kr	

Vad är NyttoSam?

Modellen NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekoniskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff.nu över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs för ca 10 år sedan. Därefter har modellen vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam. En del av modellen avser programvara, som kontinuerligt uppdateras med förändringar av skatter, ersättningar, normkostnader osv.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff.nu utvärderingar och analyser av projekt och verksamheter, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som skall leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar programmet på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation EFTER åtgärden beräknar NyttoSam de ekonomiska effekter som uppstår. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/region, försäkringskassa, arbetsförmedlingen, övrig stat⁹, staten totalt, försäkringsgivarna och individen själv.

NyttoSam ska ses som ett verktyg, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Programmets struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnadsskydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots programmets solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff.nu betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av ”mjuka” s.k. ”icke-ekonomiska” effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för NyttoSams beräkningar har ett antal avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teoribildning, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Följande avgränsningar har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion, inget sparande förekommer
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella ”icke-ekonomiska” effekter på livskvalitet och välbefinnande ingår inte

⁹ Skatter, arbetsgivaravgifter mm.

- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella indirekta effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte
- Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.
- Den intäkt som staten har i form av moms och indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet